

Heimattmeldingar

Heimattmeldingane som Følgjegruppa no gir er formulert gjennom ti overskrifter og representerer essensen av tilrådingar og dei fire oppsummerande kapitla i denne sluttrapporten. Heimattmeldingane er nummererte frå 1-10, men skal ikkje lesast i prioritert rekkefølge med 1 som viktigast og 10 som minst viktig. Nummereringa er berre gjort av praktiske årsakar.

1. Nødvendig med kategoriheving

Barnehagelærerutdanningsreforma har vore erfart som ei omfattande og krevjande reform. Reforma grip inn i etablerte undervisningskulturar og kulturar for samhandling og organisering. Utdanninga har ikkje berre ei fagleg breidde, men også ein kompleksitet som set store krav til organisering og samhandling. Følgjearbeidet viser at studentane til liks med dei andre aktørane i utdanninga i varierende grad opplever heilskap, integrering og samheng i kunnskapsområda, mellom kunnskapsområda, mellom utdanninga og praksisopplæringa og mellom kunnskapsområda/ fag og pedagogikk.

Manglande ressursar i form av pengar og tid har vore eit tilbakevendande tema i møta med alle institusjonane i heile perioden. Følgjegruppa har i rapportane sine teke til orde for å få til ei kategoriheving av barnehagelærerutdanninga. Denne tilrådinga står ved lag og er vorten forsterka i den tida vi har følgd arbeidet med reforma.

2. Ambisiøs praksisopplæring må følgjast opp med ressursar og meir forpliktande samarbeid

Forskrift, merknader og nasjonale retningslinjer er fagleg ambisiøse med omsyn til korleis praksisopplæringa skal gjennomførast. Det er slik det skal vere i ei framtidretta og ambisiøs barnehagelærerutdanning.

Slik Følgjegruppa les ambisjonane i styringsdokumenta og vurderer det som har vore gjort med praksisopplæringa i reforma, er utfordringane framleis mange. Institusjonane er godt i gang med arbeidet, med dei økonomiske rammene set klare grenser for kva som er muleg å oppnå med omsyn til forpliktande samarbeid og samhandling mellom institusjonane, praksisbarnehagane og barnehageeigarane. Dette gjeld både planlegging, gjennomføring og etterarbeidet av studentane sine praksisopphald og meir overordna samordning av praksisopplæringa og undervisninga elles. Det står endå mykje att dersom praksisopplæringa skal kunne vurderast som likeverdig læringsarena i studentane si profesjonelle kvalifisering. Undersøkingar vi har gjort viser at barnehageeigar er lite involvert i samarbeidet om praksisopplæringa og særleg i arbeidet med innhaldet i samarbeidsavtalane.

Vurderingane Følgjegruppa har gjort er med på å forsterke oppmodinga vår om kategoriendring av barnehagelærerutdanninga slik at ho kjem på line med dei andre samanliknbare lærarutdanningane.

3. Profesjonsretta utdanning må vere meir enn ei praksisnær utdanning

Den tidlegare førskulelærerutdanninga fekk gode skotsmål for å vere profesjonsretta, forstått som at utdanninga er relevant for det yrket studentane utdannar seg til.

Barnehagelærerutdanningsreforma har bygd vidare på dette grunnlaget og skårar framleis høgt hos studentane på relevans og nærleik til utfordringane i yrket. Men omgrepet profesjonsretting/ -innretting vert i stor grad oppfatta som at det handlar om praksisopplæringa og om det å vere nær på praksis. Institusjonane må arbeide vidare med ei bevisstgjerung av omgrepet. Særleg må ein sjå meir på korleis ein i arbeidet i kunnskapsområda kan gi profesjonsretting eit konkret innhald og kva dette må få av konsekvensar for innhald, arbeidsformer og vurderingsformer i heile utdanninga. Bacheloroppgåvene til studentane skal ifølgje forskrifta vere profesjonsretta. Analysen Følgjegruppa har gjort av eit stor utval oppgåver viser at dette kravet i stor grad er etterlevd.

4. Nødvendig med meir fleksibelt innhald og fleksibel form

Det er læringsutbytta slik dei er formulerte i forskrifta som skal styre innhaldet i utdanninga. Kunnskapsområda skal hjelpe til å realisere utbytta. Etableringa av dei sju kunnskapsområda vert oppfatta som hovudinnhaldet i reforma. Innføringa av kunnskapsområde var omstridt og motstanden i fagmiljøa var stor mange stader. Konklusjonane våre er at fagmiljøa vil arbeide tverrfagleg og inngå i forpliktande samarbeid med andre fag. Få vil attende til rein fagorganisering. Det er omfanget av fagintegrasjon og dei bundne strukturane som kunnskapsområda gir, mange framleis er kritiske til. Dei nasjonale retningslinene gir signal om kva lærerutdanningsfag som naturleg høyrer til i eit kunnskapsområde. Desse signala har vorte styrande mange stader og hindra mulegheit for å sjå meir fleksibelt på kva lærerutdanningsfag som på grunnlag av læringsutbytta kan bidra i kunnskapsområda. Ved nokre institusjonar kan det vere ei løysing for å kome vidare i arbeidet, også å fordele studiepoeng på lærerutdanningsfaga.

Følgjegruppa konstaterer også at det er utfordringar fleire stader med å integrere pedagogikkfaget og gi faget ein tydeleg plass i fleire av kunnskapsområda. I vidare utvikling av utdanninga er det viktig at strukturen ikkje motarbeider intensjonen i reforma.

Følgjegruppa vil også peike på ulikskapen mellom kunnskapsområda slik dei er gjort greie for i forskrifta og også i retningslinene. Barns utvikling, leik og læring er t.d. nokså ulike språk, tekst og matematikk. Dette illustrerer det uferdige i noverande forskrift. Nokre kunnskapsområde er basert på meir eller mindre tydelege vitenskapsfag, andre er meir temaorienterte. Forslaget vårt er at ein i arbeidet med forskriftsjustering og nye retningslinjer må leggje arbeid i å identifisere sentrale kompetanseområde som ein barnehagelærer skal dekkje. Desse kompetanseområda må konkretiserast i kunnskapsområde med tilhøyrande læringsutbytte. På denne måten vil den samla kompetansen til framtidige barnehagelærarar kome tydelegare fram.

5. Det må gjerast noko med pedagogikkfaget

Pedagogikk og pedagogikkfaget har vore og er ei stor utfordring for institusjonane. Det har vore brukt mykje tid og ressursar i alle institusjonane gjennom alle fire åra på å finne ut av korleis ein på gode nok måtar skal kunne leve opp til formuleringa knytt til faget i styringsdokumenta.

Pedagogikk som integrert i alle kunnskapsområda har vist seg å vere eit krav som vanskeleg let seg realisere i majoriteten av utdanningsinstitusjonane. Det viktige er å lage ein studiemodell der pedagogikkfaget kan makte å handtere utfordringa med å ha ansvar for

progresjon og samanheng i utdanninga. Dersom denne ambisjonen skal stå ved lag, vil det innebere nokre viktige justeringar/ endringar i styringsdokumenta. For det første må det gjerast tekstlege endringar i forskrift og merknader som kan vere med og avklare plasseringa av og oppgåvene og ansvaret pedagogikkfaget har i utdanninga. Det må også vert muleg for institusjonane å kunne tolke forskriftsformuleringa som omhandlar pedagogikk på ein fleksibel måte innafor rammer som institusjonane sjølve finn fagleg forsvarlege. Til sist må hovudansvaret for å ha ein samanbindande funksjon og sørge for progresjon i utdanninga gjevast til dei tilsette som er knytt til pedagogikkseksjonane.

6. Gjennomgåande tema må gå klart fram av forskrift

I reforma vart det lagt vekt på å skulle styrke utvalte sentrale fagområde/ tema. Dette var område som evalueringa av utdanninga hadde peikt på som for svake. Forskrifta har konkretisert dette: «Utdanningen skal vektlegge pedagogisk ledelse.» «Utdanningen skal vektlegge det økte mangfoldet i barnehagen, herunder økt andel barn under tre år, flere barn med særskilte behov og flere flerspråklige barn.» I merknadene og i retningslinene vert andre tema nemnde. I arbeidet sitt har Følgjegruppa også sett på korleis institusjonane har arbeidd med det samiske perspektivet i utdanninga og med IKT i utdanninga. Vår vurdering er at det verken i styringsdokumenta eller i institusjonane, er ei felles og eintydig forståing av kva som er å sjå på som gjennomgåande tema. Følgjegruppa konkluderer også med at fleire av desse områda ikkje er godt nok sikra og ivaretekne i utdanninga. Difor må dei gjennomgåande temaa forskriftsfestast på en tydeleg måte slik at dei inngår i institusjonane sine programplanar, emneplanar og pensum. Hovudansvaret for dei ulike gjennomgåande temaa må også plasserast.

7. Barnehageforskinga må få vilkår og armslag til vidare utvikling

Barnehagelærerutdanninga har ein ung forskingstradisjon. I tillegg er det for tida stor konkurranse om relativt små forskingsmiddel. Det er umåteleg viktig at det vert gitt rammevilkår for forskning i og på denne utdanninga. Dette vil bidra til at den positive utviklinga på forskingssida som Følgjegruppa har observert, kan halde fram. Sentralt kan dette gjerast ved eige NAFOL-program for barnehageforsking og ved å sikre NFR middel direkte til barnehageforsking. For vidare utvikling av utdanninga er det viktig at middel til framtidig barnehageforsking vert prioritert og i hovudsak knytt til institusjonane som driv utdanninga. Også innafor institusjonane må forskinga sikrast rammevilkår, særleg i ein situasjon der grunnskulelærerutdanninga er vorten masterutdanning. I ei periode bør det øyremerkast middel til kompetanseheving blant tilsette som underviser i barnehagelærerutdanninga. Institusjonane må sørge for å involvere førstestillingar, dosentar og professorar i undervisning og rettleiing på bachelornivå. Prosessane institusjonane har hatt dei seinare åra i å utvikle fou-fellesskap må halde fram og utviklingsarbeid må inngå som naturleg del av dette arbeidet. Studentane opplever i varierende grad at undervisninga er forskingsbasert. Institusjonane må intensivere arbeidet med å forskingsbasere den daglege undervisninga gjennom å illustrere og konkretisere korleis kunnskap vert generert i dei einskilte kunnskapsområda.

8. Frå bachelorgrad til mastergrad

I samband ned NOKUT-evalueringa vart det diskutert å forlenge utdanninga. Argumentet mot å gjere det den gongen var m.a. mangelen på førskulelærarar. Situasjonen i dag gir eit anna grunnlag for avklaringar av framtidige modellar for ei masterutdanningar. I løpet av få

år har barnehagesektoren endra seg frå å ha stor mangel på barnehagelærarar til å ha overskot av denne yrkesgruppa fleire stader i landet. Følgjegruppa har vurdert det nasjonale tilbodet om barnehagelærerutdanning i lys av nasjonale og regionale behov for barnehagelærarar. Tala viser at det vil vere muleg å innføre ein pedagognorm som sikrar Øie-utvalet si tilråding med 50 prosent barnehagelærarar allereie i 2018. 14 av fylka i landet vil då ha tilgang til mange nok barnehagelærarar. Tre andre vil oppfylle norma i løpet av dei neste to åra.

Følgjegruppa meiner at fleire studentar i nær framtid ynskjer ei utdanning på masternivå. Kravet om sterkare fagleg fordjuping og forskingsbasert yrkesutøving, vil auke forventingar om at fleire barnehagelærarar tar masterutdanning. Auka forskingsaktivitet og utvikling av barnehagelærerutdanninga er avhengig av betre tilbod om masterutdanningar. Utprøving av modellar på 3+2 år og/ eller integrerte 5-årige masterprogram bør intensiverast, særleg i dei regionane og ved dei institusjonane der overskotet av utdanna barnehagelærarar allereie er stort. Masterprogramma som vert utvikla må byggje vidare på innhaldet i den nye barnehagelærerutdanninga.

9. Studiemiljø, studiemotivasjon og studentgrunnlag

Studentundersøkinga vi har gjennomført viser at studentane samla sett gir utdanninga gode skotsmål. Dei opplever at dei går i ei relevant utdanning som i stor grad førebur dei til framtidige profesjonelle utfordringar. Samstundes gir studentane klare meldingar om kva tema og område dei opplever som mangelfulle. Følgjegruppa vil at desse områda vert tekne vidare i arbeidet med framtidig forskrift og nasjonale retningslinjer i utdanninga.

Studentane gir utvitydige signal om at utdanninga kunne vore meir krevjande. Fleire meinte det var tid for å drøfte om ein bør stille krav til opptak til studiet utover generell studiekompetanse. Følgjegruppa rår til at dette synspunktet vert teke vidare i drøftingane av opptakskrav til barnehagelærerutdanninga.

10. Framtidige utdanningsreformer

Barnehageutdanningsreforma har vore planlagt og sett i verk på same måte som andre utdanningsreformer dei siste ti åra. Følgjegruppa har i rapportane sine peikt på til dels store utfordringar i reformarbeidet. Følgjegruppa oppmodar om at framtidige reformer i barnehagelærerutdanninga vert basert på godt samsvar mellom analyse, visjonar og mål i reformarbeidet. Det må også sikrast tid og gode økonomiske rammevilkår for iverksetjing av framtidige reformer.